INNOVATIONS IN TECHNOLOGY AND SCIENCE EDUCATION
ISSN 2181-371X
https://sr-journals.org/index.php/ITSE

BANKLARDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH VA ZAMONAVIY BAHOLASH USULLARI

Rasulov Dilshodbek Shuxratbek o'g'li
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
Bakalavr ta'lim yo'nalishi talabasi
dilshodbekrasulov191@gmail.com

Annotatsiya: Maqolada tijorat banklari faoliyatida kredit riskining iqtisodiy mohiyati, uning yuzaga kelish omillari hamda kredit risklarini baholash va boshqarishning zamonaviy nazariy-uslubiy yondashuvlari tadqiq etilgan. Xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy qarashlari asosida kredit riskini aniqlash, monitoring qilish va minimallashtirish usullari tahlil qilingan. Shuningdek, O'zbekiston bank tizimi misolida kredit portfeli sifati, muammoli kreditlar ulushi va prudensial me'yorlar asosida kredit risklarini boshqarish amaliyoti statistik ma'lumotlar yordamida baholangan. Tadqiqot yakunida kredit risklarini samarali boshqarishga qaratilgan ilmiy-amaliy xulosalar va takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kredit riski, tijorat banklari, kredit portfeli, muammoli kreditlar, risklarni baholash, risklarni boshqarish, Basel standartlari, prudensial nazorat.

Abstract: The article studies the economic essence of credit risk in the activities of commercial banks, the factors of its occurrence, and modern theoretical and methodological approaches to assessing and managing credit risks. Methods for identifying, monitoring, and minimizing credit risk are analyzed based on the scientific views of foreign and domestic scientists. Also, the quality of the credit portfolio, the share of problem loans, and the practice of managing credit risks based on prudential standards in the case of the banking system of Uzbekistan are assessed using statistical data. At the end of the study, scientific and practical conclusions and proposals aimed at effective credit risk management were developed.

Keywords: credit risk, commercial banks, credit portfolio, problem loans, risk assessment, risk management, Basel standards, prudential supervision.

KIRISH

Tijorat banklari iqtisodiyotning moliyaviy tayanch ustunlaridan biri bo'lib, ularning asosiy faoliyat yo'nalishlaridan biri kreditlash hisoblanadi. Kreditlash orqali banklar mijozlarning investitsion loyihalarini moliyalashtiradi, tadbirkorlikni rivojlantirishga ko'maklashadi va iqtisodiy faollikni oshiradi. Biroq kreditlash jarayonida banklar kredit risklari bilan yuzma-yuz keladilar. Kredit riski bu qarzdor tomonidan kredit majburiyatlarini o'z vaqtida va to'liq bajarilmasligi natijasida bank zarar ko'rish ehtimoli bo'lib, bank tizimining moliyaviy barqarorligi va ishonchliligiga jiddiy tahdid soladi.

O'zbekiston bank tizimida ham kredit riski sezilarli o'rin tutadi. So'nggi yillarda moliyaviy sektorda islohotlar amalga oshirilayotgan bo'lsa-da, tijorat banklarida kredit riskini samarali boshqarish masalasi dolzarbligicha qolmoqda. Kredit portfelining sifati, risk monitoringi va qarzdorlarni baholash mexanizmlarini takomillashtirish banklarning barqaror ishlashida muhim omillardan biri hisoblanadi.

Ushbu maqolada tijorat banklarida kredit riskini boshqarishning dolzarb masalalari, bu boradagi xalqaro tajribalar va O'zbekiston tajribasi o'rganiladi hamda kredit riskini kamaytirish bo'yicha tavsiyalar taqdim etiladi. Kredit riski bilan bog'liq muammolar nafaqat tijorat banklari uchun, balki milliy iqtisodiyot uchun ham katta ahamiyatga ega. Kreditlash jarayoni iqtisodiy o'sishning asosiy omillaridan biri bo'lsa-da, qarz oluvchilarning moliyaviy barqarorligi va qaytarish

qobiliyatining noto‘g‘ri baholanishi katta yo‘qotishlarga olib kelishi mumkin. Shuning uchun tijorat banklari kredit riskini aniqlash, baholash va boshqarish uchun zamonaviy va samarali usullarni joriy etishi zarur.

Kredit riskini boshqarishda asosiy vazifa qarz oluvchilarni aniq va ishonchli baholash hamda qarzdorlikka doir ehtimoliy xatarlarni kamaytirishdan iborat. Bu jarayonda kredit portfelining diversifikatsiyasi, kredit siyosatining ehtiyotkorlik bilan yuritilishi va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish muhim o‘rin tutadi. Shu bilan birga, xalqaro tajribalar kredit riskini minimallashtirishda yordam berishi mumkin, chunki rivojlangan davlatlar banklari kredit riskini boshqarishda ko‘p yillik tajribaga ega. O‘zbekiston tijorat banklari uchun bu sohadagi muammolarni hal qilish hamda xalqaro standartlarga mos keluvchi kredit riskini boshqarish tizimini joriy etish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, ushbu maqola tijorat banklarida kredit riskini samarali boshqarish va uni kamaytirishning eng yaxshi usullarini tahlil qilishga bag‘ishlanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish bo‘yicha ilmiy va amaliy tadqiqotlar o‘tkazish uchun quyidagi metodologik yondashuvlar qo‘llaniladi:

1. Nazariy tahlil: Kredit riski va uning tijorat banklaridagi ahamiyati bo‘yicha ilmiy manbalar va adabiyotlar o‘rganiladi. Bu jarayonda kredit riskining mazmuni, turlari, ularni aniqlash va boshqarish usullari nazariy asosda tahlil qilinadi.

2. Taqqoslash usuli: Kredit riskini boshqarish bo‘yicha xalqaro tajriba O‘zbekiston tijorat banklaridagi holat bilan solishtiriladi. Xalqaro va mahalliy tajribalarni taqqoslash orqali risklarni boshqarishda qanday farqlar va o‘xshashliklar borligi aniqlanadi.

3. Statistik tahlil: O‘zbekiston tijorat banklarining kredit portfeli to‘g‘risidagi statistik ma’lumotlar tahlil qilinadi. Banklarning kredit bo‘yicha yo‘qotishlari, qarzdorlik darajasi va kreditlar bo‘yicha qaytarish imkoniyatlari to‘g‘risidagi ma’lumotlar statistik ko‘rsatkichlar yordamida o‘rganiladi.

4. Amaliy tadqiqot: O‘zbekiston tijorat banklarida kredit riski boshqaruvi bo‘yicha amalga oshirilgan amaliy tajribalarning natijalari o‘rganiladi. Banklar tomonidan qo‘llanilayotgan kredit siyosati, monitoring tizimlari va qarz oluvchilarning kredit reytingini baholash usullari amaliy jihatdan tahlil qilinadi.

5. Ekspert intervyulari: Tijorat banklarining kredit riskini boshqarish bo‘yicha mutaxassis va ekspertlari bilan suhbatlar o‘tkaziladi. Ularning amaliyotda duch kelayotgan muammolari va kredit riskini kamaytirish bo‘yicha qo‘llanilayotgan strategiyalar haqida ma’lumotlar yig‘iladi.

Mazkur yondashuvlar asosida kredit riskini boshqarishning nazariy va amaliy jihatlari keng qamrovda o‘rganilib, tijorat banklari uchun samarali tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish bo‘yicha adabiyotlar keng qamrovli ilmiy tadqiqotlar va amaliy yondashuvlarni o‘z ichiga oladi. Ushbu mavzuda olib borilgan ishlar kredit riskining turlari, uni baholash va boshqarish usullari, shuningdek, banklarning moliyaviy barqarorligiga ta’sirini yoritishga qaratilgan.

Basel standartlari: Kredit riskini boshqarish borasidagi muhim Nazariy asoslardan biri Basel II va Basel III standartlari hisoblanadi. Ushbu xalqaro qoidalar tijorat banklarining risklarni boshqarish qobiliyatini oshirish maqsadida ishlab chiqilgan. Basel standartlariga ko‘ra, banklar kredit riskini baholashda xavfsizlik marjasi va qarz oluvchilarni baholashda ehtiyotkorlik printsiplarini qo‘llashi zarur. Ushbu standartlar banklarning kapitallashuv darajasini mustahkamlash va kredit riskini kamaytirishga qaratilgan.

Frederick S. Mishkinning "Pul va banklar iqtisodiyoti" (The Economics of Money, Banking, and Financial Markets) asarida tijorat banklari faoliyatidagi risk turlari, xususan, kredit riski va uning boshqarilishi keng ko‘rib chiqilgan. Muallif kredit riskini kamaytirish uchun samarali kredit siyosatini amalga oshirish va qarzdorlarning moliyaviy barqarorligini baholash zarurligini ta’kidlaydi.

3. John C. Hullning “Risklarni boshqarish va derivativlar” (Risk Management and Financial Institutions) asarida bank risklari, jumladan, kredit riskini boshqarishning zamonaviy usullari haqida

batafsil ma’lumotlar keltirilgan. Hull kredit portfelining diversifikatsiyasi, zamonaviy reyting tizimlari va stress-testlar orqali kredit riskini kamaytirish usullarini tahlil qiladi.

Stuart I. Greenbaum va Anjan V. Thakorning “Banking and Financial Institutions: A Risk Management Perspective” kitobi tijorat banklarida kredit riskini boshqarish bo‘yicha eng dolzarb mavzularni qamrab oladi. Kitobda kredit riskini baholash, riskni o‘lchash va uni kamaytirishning amaliy mexanizmlari haqida batafsil ma’lumotlar mavjud.

O‘zbekiston Milliy banklari amaliyoti bo‘yicha chiqarilgan ma’ruzalar va maqolalar ham mavzuni o‘rganishda muhim manba hisoblanadi. Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki tomonidan nashr etilgan hisobotlarda mahalliy tijorat banklarida kredit riskini boshqarish borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar, shuningdek, kredit portfelining sifati va risklarni kamaytirish strategiyalari haqida muhim ma’lumotlar keltirilgan.

Yerkin Qosimovning “O‘zbekiston bank tizimida kredit riskini boshqarish” mavzusidagi tadqiqotlarida O‘zbekiston tijorat banklarining o‘ziga xos sharoitlarida kredit riskini boshqarishning nazariy va amaliy jihatlari keng ko‘rib chiqilgan.

NATIJALAR

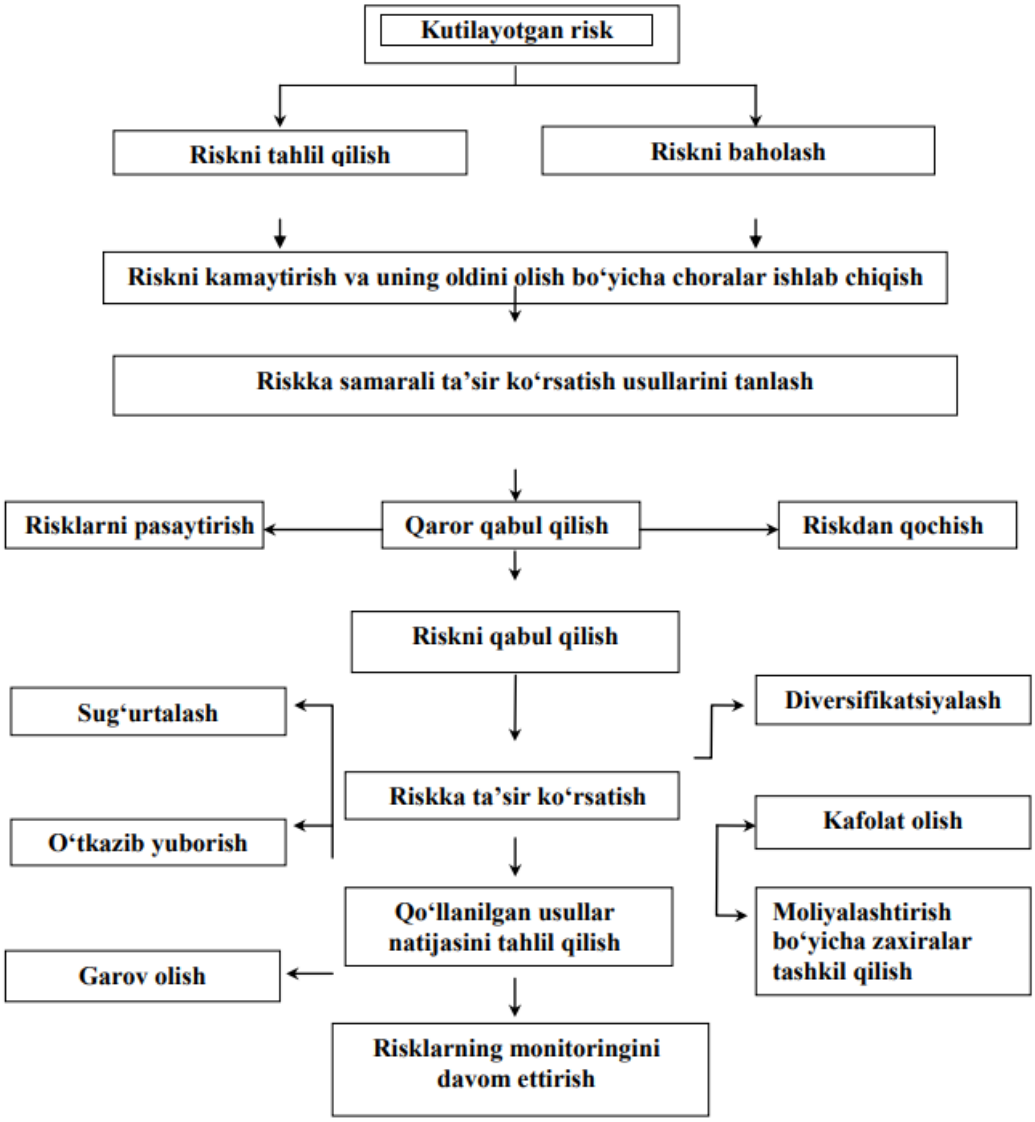
Tijorat banklarida kredit riskini boshqarishning dolzarb ahamiyati bir necha jihatlardan tahlil qilinadi. O‘zbekiston tijorat banklarida kredit riski ko‘plab omillarga bog‘liq bo‘lib, bu omillarni nazariy tahlil qilish va amaliyotda baholash orqali aniq xulosalarga kelish mumkin.

Kredit riskining asosiy omillari bankning kredit portfeliga, qarz oluvchilar holatiga va makroiqtisodiy sharoitlarga bog‘liq. Tahlil jarayonida aniqlangan asosiy omillar quyidagilardan iborat:

- Kredit portfeli tarkibi: Diversifikatsiyaning yetarli darajada bo‘lmasligi bankni sezilarli yo‘qotishlarga olib kelishi mumkin. Portfelni turli sektorlar va mijozlar bo‘yicha tarqatuvchi banklar kredit riskini pasaytirishga erishishadi.
- Qarz oluvchilarning moliyaviy holati: Qarz oluvchilarni baholashda kamchiliklar bo‘lsa, bankning kredit riski oshadi. Qarz oluvchilar to‘lov qobiliyatini noto‘g‘ri baholash kreditlarning qaytarilmasligiga sabab bo‘ladi.
- Makroiqtisodiy sharoitlar: Iqtisodiy inqiroz va siyosiy beqarorlik banklar uchun xavf omillaridan biri hisoblanadi. Iqtisodiy sharoitlar o‘zgarishi kreditlarning qaytarilish imkoniyatiga ta’sir qilishi mumkin.

O‘zbekistonda kredit riskini monitoring qilish tizimi mavjud bo‘lsa-da, uning samaradorligini oshirish zarur. Hozirgi monitoring tizimi qarz oluvchilarning tarixiy to‘lov imkoniyatlariga asoslanadi. Biroq, zamonaviy reyting tizimlari va stresstestlarni qo‘llash orqali risklarni oldindan prognoz qilish imkoniyatlari kengayishi mumkin.

Tahlil natijalariga ko‘ra, rivojlangan mamlakatlarda qo‘llanilayotgan kredit reytingi tizimlari O‘zbekiston tijorat banklari uchun joriy etilishi kerak. Bu tizim banklarga qarzdorlarning moliyaviy barqarorligini to‘liq baholash imkonini beradi.

Tahlil davomida O‘zbekiston tijorat banklari tomonidan amalga oshirilayotgan kredit riskini boshqarish usullari o‘rganildi. Tahlil natijalariga ko‘ra, quyidagi holatlar kuzatildi:

- Kredit portfelining sifati: O‘zbekistondagi tijorat banklarining aksariyati kredit portfelini yetarli diversifikatsiya qilishga harakat qilmoqda, ammo ayrim banklarda hali ham yuqori konsentratsiya muammosi mavjud. Ayrim sohalar yoki sektorlar bo‘yicha ortiqcha kreditlash banklar uchun xatarli bo‘lib qolmoqda.

- Qarz oluvchilarni baholash tizimlari: Ba'zi tijorat banklarida zamonaviy texnologiyalardan, jumladan, "big data" va kredit reyting tizimlaridan foydalanish imkoniyati cheklangan. Bu qarz oluvchilarni yetarli darajada baholashni murakkablashtiradi va kredit riskini oshiradi.

Xalqaro tajriba shuni ko‘rsatadiki, kredit riskini samarali boshqarish uchun zamonaviy texnologiyalar va ma’lumotlar tahlili tizimlarini joriy etish muhim ahamiyatga ega. Rivojlangan davlatlarda banklar qarz oluvchilarni baholashda sun'iy intellekt va algoritmik tahlildan foydalanadi. O‘zbekiston tijorat banklari ham bunday texnologiyalarni qo‘llash orqali kredit riskini kamaytirishlari mumkin.

HSBC bankning asosiy risk appiteti ko’rsatkichlari , foizda (2024-yil)

Ko’rsatkichlar	O’lchov	Risk appiteti	Haqiqiy natija
Kapital	CET1 nisbati – yakuniy asosda	≥13.5	14.9
Kutilgan kredit yo’qotishlaridagi o’zgarishlar va boshqa kredit zararlarining o’zgarishi	Chakana bank xizmatlari (WPB) bo’yicha kutilgan kredit yo’qotishlari va boshqa kredit zararlarining kreditlar ulushidagi o’zgarishi	≤0.50	0.27
Kutilgan kredit yo’qotishlaridagi o’zgarishlar va boshqa kredit zararlarining o’zgarishi	Ulgurji bank xizmatlari (GBM, CMB) bo’yicha kutilgan kredit yo’qotishlari va boshqa kredit zararlarining kreditlar ulushidagi o’zgarishi	≤0.45	0.37

Muhim ko’rsatkichlar va ularning mazmuni:

• ***NPL*** nisbati – kredit portfelidagi muddati o’tgan yoki muammoli qarzlarning umumiy kreditlarga nisbati. Bu ko’rsatkich kredit portfelining sifati va mijozlar tomonidan majburiyatlarning bajarilish darajasini bildiradi.

• ***LLR/kreditlar (loan loss reserves to total loans)*** – muammoli kreditlar uchun ajratilgan zaxiralarning jami kreditlarga nisbati; bankning yo’qotishlarga qarshi moliyaviy tayyorlik darajasini ifodalaydi.

• ***CET1 nisbat (common equity tier 1 capital ratio)*** – asosiy capital yetarliligi, ya’ni bankning xatarlarga qarshi asosiy moliyaviy tamoyillar bilan mustahkamlangan holatini ko’rsatadi.

• ***ROA (return on assets)*** – bankning umumiy aktivlaridan foyda olish qobiliyatini ifodalaydi; foydalilik darajasini baholash uchun asosiy indikator.

• ***ICAAP*** mavjudligi – ichki kapital adekvatligi bahosi mavjud yoki yo’qligi, bankning riskka asoslangan kapitalni aniqlash va yetarlilik strategiyasining mavjudligi.

• ***Stress test buffer*** – ekstremal iqtisodiy holatlarda bank kapitalining zarba to’lqinga qarshi chidamliligini ifodalaydi.

O’zbekiston Respublikasi tijorat banklari muammoli kreditlari (NPL) (1 yanvar holatiga yillar kesimida)

№	Ko'rsatkichlar	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1.	Kreditlar, mlrd.so'm	211580,5	276974,8	326385,6	390048,9	471405,5	533121,2
2.	Muammoli kreditlar (NPL), mlrd.so'm	3169,1	5784,8	16974,0	13992,4	16621,4	21185,1
3.	Muammoli kreditlarning jami kreditlardagi ulushi, foizda	1,5	2,1	5,2	3,6	3,5	4

Kredit berish faolligi tahlili 2024-yilda O'zbekiston tijorat banklarida kredit ajratish faolligi koeffitsienti (KAFK) 55% ni tashkil etib, muvozanatli kreditlash siyosatini ko'rsatdi. Ammo xususiy banklarda muammoli kreditlar (NPL) 2 trillion so'mdan oshdi, bu agressiv kreditlash va qarz oluvchilarning moliyaviy intizomi pastligidan dalolat beradi. Markaziy bank ma'lumotlariga ko'ra, NPL ulushi 3,5% bo'lib, 2025-yilda 4% ga oshishi kutilmoqda. Basel III bo'yicha kapital yetarlilik koeffitsienti (CAR) 8% dan yuqori bo'lishi talab qilinsa, O'zbekistonda bu 24,3% ni tashkil etadi, lekin kredit portfelining sifati muammoli. Raqamli tahlilni kengaytirish risklarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Basel II va Basel III standartlari asosida amalga oshirilgan stress-testlar O'zbekiston tijorat banklarida ham keng qo'llanilishi lozim. Bu tizimlar banklarning risklarni aniqlash va ularni samarali boshqarish bo'yicha yangi yondashuvlarni taklif etadi.

Tahlil natijalariga asoslanib, O'zbekiston tijorat banklari uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

- Kredit reytingi tizimlarini rivojlantirish: Qarz oluvchilarni to'g'ri baholash tizimini takomillashtirish, shuningdek, zamonaviy reyting tizimlarini joriy qilish orqali banklar kredit riskini samarali boshqarishi mumkin.

- Diversifikatsiyani kengaytirish: Kredit portfelining diversifikatsiyasi xatarlarni kamaytirishga yordam beradi. Banklar kreditlarini turli sohalar, geografik hududlar va qarzdorlar guruhlari bo'yicha teng taqsimlashlari lozim.

- Stress-testlar va prognozlash tizimlarini joriy etish: Banklar risklarni oldindan prognoz qilish va ularni minimallashtirish maqsadida stress-testlar va algoritmik tahlil tizimlarini keng qo'llashlari kerak. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston tijorat banklarida kredit riskini boshqarish samaradorligini oshirish uchun xalqaro tajribalarni joriy qilish va zamonaviy texnologiyalarni keng qo'llash zarur. Bu yondashuvlar banklarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va kredit riskini minimallashtirishga xizmat qiladi.

MUHOKAMA

Kredit riski tijorat banklarining daromad olish qobiliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bankning kredit portfelidagi nosozliklar yoki qaytarilmay qolgan kreditlar bank moliyaviy resurslarining pasayishiga olib keladi. Ayniqsa, iqtisodiy inqiroz yoki inflyatsiya sharoitlarida kredit riskining oshishi banklar uchun katta tahdid yaratadi. Bu borada zamonaviy kredit reyting tizimlarini qo'llash va qarzdorlarni to'g'ri baholash orqali banklar ushbu riskni sezilarli darajada kamaytirishi mumkin.

Muhokama qilinayotgan mavzuda asosiy savol shundan iboratki, banklar qanday qilib qarzdorlarni aniq baholashi va kredit riskini oldindan prognoz qilishi mumkin? Bu borada xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy tahliliy vositalar, big data texnologiyalari, va sun'iy intellekt

asosidagi reyting tizimlari banklarga qarzdorlarning to‘lov qobiliyatini ishonchli baholashga yordam beradi. O‘zbekistondagi tijorat banklarida bu texnologiyalarning joriy etilishi kredit riskini kamaytirishga imkon yaratadi.

Tijorat banklarida kredit riskini boshqarish masalasi doimiy ravishda dolzarb bo‘lib, bank faoliyatining moliyaviy barqarorligini ta’minlashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. O‘zbekiston tijorat banklarida kredit riskini samarali boshqarish bo‘yicha amalga oshirilgan islohotlar va tajriba bir qator ijobiy natijalar bergan bo‘lsa-da, hali ham samaradorlikni oshirish uchun muhim choralar ko‘rish zarurligi kuzatilmoqda.

Xalqaro tajribaga nazar soladigan bo‘lsak, rivojlangan davlatlarda banklar kredit riskini boshqarishning ilg‘or usullarini qo‘llaydi. Jumladan, Basel II va Basel III standartlari asosida stress-testlar o‘tkazish, qarz oluvchilarning moliyaviy salohiyatini chuqur o‘rganish va kredit portfelini diversifikatsiya qilish orqali banklar risklarni samarali boshqarishadi. O‘zbekiston tijorat banklari bu tajribalardan foydalanishi lozim. Chunki xalqaro tajribalar ko‘rsatadiki, kredit riskini o‘z vaqtida aniqlash va monitoring qilish orqali banklar yo‘qotishlarni kamaytirishi mumkin.

Biroq, xalqaro standartlarni to‘liq qabul qilish mahalliy sharoitlarga moslashtirilgan bo‘lishi kerak. O‘zbekistondagi banklar uchun xalqaro tajribalarni qabul qilish bilan bir qatorda milliy sharoitlarga mos, amaliy yechimlar ham joriy etilishi zarur.

Kredit riskini boshqarishda kredit portfelining diversifikatsiyasi muhim ahamiyatga ega. Muhokama jarayonida aniqlangan muhim jihatlardan biri – ayrim tijorat banklarida kreditlar bir sektor yoki bozor segmentida ko‘p miqdorda to‘planganligi hisoblanadi. Bu xatarni oshiradi, chunki iqtisodiy inqiroz yoki sektordagi o‘zgarishlar bankka sezilarli zarar yetkazishi mumkin. Shu sababli, tijorat banklari kreditlarini turli sohalar va sektorlar bo‘yicha diversifikatsiya qilish orqali riskni boshqarishlari zarur.

Kredit reyting tizimlarini joriy etish tijorat banklarida kredit riskini boshqarishning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi. Zamonaviy reyting tizimlari orqali banklar qarz oluvchilarning moliyaviy salohiyatini chuqur baholash imkoniga ega bo‘lishadi. O‘zbekiston tijorat banklarida bu tizimlarning joriy etilishi kredit riskini oldindan baholashni osonlashtiradi va natijada banklar moliyaviy barqarorlikka erishishi mumkin.

XULOSA

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki:

1. Kredit riskini boshqarish tizimlarini kuchaytirish bank faoliyatining xavfsizligini ta’minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

2. Kredit portfelini diversifikatsiya qilish orqali riskni kamaytirish va qarzdorlarning moliyaviy salohiyatini aniq baholash muhim omillardandir.

3. Xalqaro tajribalar, xususan, Basel II va Basel III standartlari asosidagi stresstestlar va kredit reytingi tizimlarining joriy etilishi kredit riskini boshqarishni samaraliroq qilishga xizmat qiladi.

4. O‘zbekiston tijorat banklarida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, ma’lumotlar tahlili va kredit reytingi tizimlarini joriy etish orqali kredit riskini samarali boshqarish imkoniyatlarini oshirish lozim.

Shunday qilib, tijorat banklarida kredit riskini boshqarishning xalqaro va milliy tajribalarini inobatga olgan holda zamonaviy tizimlarni joriy qilish, risklarni kamaytirishga xizmat qiladi. Bu esa, o‘z navbatida, banklarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Qosimov, Y. (2021). O‘zbekiston bank tizimida kredit riskini boshqarish: Nazariy va amaliy yondashuvlar. Toshkent: Iqtisodiyot fanlari nashriyoti.

2. Xudoyberdiyev, B. (2020). Tijorat banklarida kredit riskini boshqarishning zamonaviy usullari. Toshkent: O‘zbekiston Milliy universiteti nashriyoti.

3. Karimov, A. (2019). O‘zbekistonda bank faoliyatida risklarni boshqarish tizimi. Toshkent: Ilm-fan va taraqqiyot nashriyoti.

4. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2023). O‘zbekiston bank tizimida kredit riskini boshqarish bo‘yicha islohotlar. Toshkent: Markaziy bank hisobotlari.

5. Abdullayev, S. (2020). Bank tizimida kredit portfeli va risklarni diversifikatsiya qilish. Toshkent: Iqtisodiy tadqiqotlar markazi.

6. Jo‘rayev, N. (2022). O‘zbekiston tijorat banklarida kredit riskini monitoring qilish tizimi. Toshkent: Bank ishi institutining ilmiy maqolalar to‘plami.

7. 24. Xasanov, Sh. (2023). KOB kreditlarining O’zbekiston banklarida risklarni boshqarishga ta’siri. “DSc dissertatsiyasi”, Toshkent.

8. 25. Xasanov, Sh., & Ismoilov, D. (2020). O’zbekiston bank tizimida kredit risklarining tahlili. *Iqtisodiyot va innovatsiya jurnali*, 5(2), 112-128.

9. Islomov, D. (2019). Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini ta’minlashda kredit riskining ahamiyati. Toshkent: Ilmiy-amaliy izlanishlar markazi.